

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

Inför Gud är könen jämställda?

- En kvalitativ studie om kvinnliga prästers åsikter
gällande jämställdhet inom Svenska kyrkan i Malmö stad.

Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp

Namn: Sofia Bojfelt

Handledare: Sabina Holstein-Beck

Juni 2014

Abstract: The purpose of this study is to examine gender equality between priests in the Swedish Church in the city of Malmö. How women priests feel that their position is set and if they somehow have to adopt specific roles in order to be accepted in the same way as their male colleagues. This study is based on four interviews with women working as priests. The result of this study shows that female priests find it's relatively equal in the Swedish Church between male and female priests.

Titel: Inför Gud är könen jämställda? - En kvalitativ studie om kvinnliga prästers åsikter gällande jämställdhet inom Svenska kyrkan i Malmö stad.

Författare: Sofia Bojfelt

Handledare: Sabina Holstein- Beck

Examinator:

Typ av arbete: Examensarbete för kandidat i sociologi 15 högskolepoäng

Tidpunkt: Juni 2014

Antal tecken inkl. blanksteg: 58 083

Syfte och frågeställningar: Studiens syfte är att belysa kvinnliga prästers syn på jämställdhet inom Svenska kyrkan i Malmö stad. Hur kvinnliga präster känner att deras position är ställd och om de på något sätt måste inta specifika roller för att accepteras på samma sätt som sina manliga kollegor. Frågeställningar lyder: "Hur ser kvinnliga präster på jämställdhet inom kyrkan i Malmö stad?" och "Anser de kvinnliga prästerna att de måste inta en viss roll jämfört med deras manliga kollegor?"

Metod och material: Kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer.

Huvudresultat: Studiens resultat visar att inom Svenska kyrkan i Malmö stad anser kvinnliga präster att jämställdheten i arbetet uppnåtts till en viss del. Av intervjuerna framgår att man som kvinnlig prästernas åsikter anser dem att man som kvinnlig präst inte måste inta en specifik roll för att accepteras på samma sätt som sina manliga kollegor, dock finns en känsla av att man särskilt måste visa att man kan genomföra arbetet på samma nivå som de manliga prästerna.

Nyckelord: Jämställdhet, rollposition, genusystem, Svenska kyrkan, präst

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	4
1. 2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	4
2. BAKGRUND.....	4
3. TIDIGARE FORSKNING	6
4.0 TEORETISKA PERSPEKTIV	8
4.3 DET SYMBOLISKA VÅLDET	9
4.5 DE TRE KAPITALEN.....	10
4.1 PERFORMATIVITET	10
4.2 GENUSSYSTEMET	11
4.4 VAD ÄR KVINNLIGT ELLER MANLIGT?	13
6. METOD.....	14
6.1 VAL AV METOD.....	14
6.2 URVAL.....	15
6.3 GENOMFÖRANDE	15
6.4 INTERVJUKTUR	16
6.5 ANALYS AV MATERIAL	16
6.6 TROVÄRDIGHET OCH TILLFÖRLITLIGHET.....	17
6.7 ETISKA STÄLLNINGSTAGANDEN	17
7. RESULTAT OCH ANALYS	18
7.1 SVENSKA KYRKAN OCH JÄMSTÄLLDHET.....	18
7.2 MANNEN SOM MINORITET	20
7.4 DEN EVENTUELLA HIERARKIN?.....	21
7.5 MOTSTÅND FRÅN ANNAT HÅLL.....	23
8. DISKUSSION	24
8.1 FRAMTIDA STUDIER	26
9. REFERENSER.....	27
9.1. BILAGA 1	29
9.2 BILAGA 2	30
9.3 BILAGA 3	31

1. Inledning

Jämställdhet är ett omdiskuterat ämne, att kvinnor och män ska ha rätt till samma förutsättningar, rättigheter och lön. Detta leder till denna studie där jag undersöker jämställdhet inom prästyrket i Svenska kyrkan ur kvinnliga prästers perspektiv. Ur en samhällssynpunkt är ämnet relevant då präster som yrkesgrupp inte är lika uppmärksammat gentemot yrkesgrupper inom till exempel vården. Jämställdhet är ur min personliga synpunkt ett viktigt ämne och av intresse, detsamma gäller prästyrket, därav uppsatsens utgångspunkt i båda ämnena. Uppsatsen är av samhällsrelevans då den uppmärksammar det omdiskuterade ämnet jämställdhet och belyser en yrkesgrupp som inte alltid tas upp när det just handlar om jämställdhet.

1. 2. Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att belysa kvinnliga prästers syn på jämställdhet inom Svenska kyrkan i Malmö stad. Hur kvinnliga präster känner att deras position är ställd och om de på något sätt måste inta specifika roller för att accepteras på samma sätt som sina manliga kollegor.

- Hur ser kvinnliga präster på jämställdhet inom Svenska kyrkan i Malmö stad?
- Anser de kvinnliga prästerna att de måste inta en viss roll jämfört med deras manliga kollegor?

2. Bakgrund

”Olikheten mellan man och kvinna är en Guds gåva, och det är enligt Guds vilja som man och kvinna har olika funktioner i både hemmet och i kyrkan” (Gierz 1981:11).

På mansdominerade arbetsplatser är kvinnor oftast underordnade männen, de har lägre inkomst trots att de har likvärdig utbildning, arbetar lika mycket och delar likartade arbetsuppgifter. Diskriminering inom yrkesgruppen sker när män trycker ner kvinnor just på grund av att de är kvinnor, och präster (Sandberg 2009). År 1958 fastslog kyrkomötet och riksdagen att kvinnor skulle få prästvigas inom Svenska kyrkan och inta prästyrket, år 1960 prästvigdes de första kvinnorna. Att kvinnor skulle få prästvigas grundades på en teologisk uppfattning om att man oavsett kön skulle ges möjligheten att besitta kyrkans tjänster (Holm 1982). Daniel Enstedt tar upp i avhandlingen *Detta är min kropp* (2011) om biskopen Bo Gierz (1905- 1998) där han uttryckte att det inte var en ordningsfråga om kvinnliga präster,

utan det handlade om ”vad Gud förordat i skapelsen”, och att det existerar skillnader mellan männen och kvinnorna, att man innehar olika egenskaper.

Än idag förekommer det kvinnomotståndare inom Svenska kyrkan, fast andelen män som prästvigs är färre än förr (Sandberg 2009). Detta leder till att jag med min undersökning vill se hur det ser ut i Malmö stad gällande jämställdhet och vilken roll som de kvinnliga prästerna måste inta, om man ens behöver inta en roll för att vara jämlika med männen. Jag har valt Malmö stad då det är en multikulturell stad med många olika stadsdelar, kulturella skillnader och religioner så anser jag att det är en bra stad att undersöka då det skett mycket religionskonflikter och motstånd mot feminister.

Svenska kyrkan är ett relativt brett forskningsområde gällande jämställdhetsfrågor. Redan i början av 1990-talet utförde Per Hansson en studie som blev boken *Jämställdhet i Svenska kyrkan? Tre empiriska studier* (1992) som behandlar arbetsfördelningen inom Svenska kyrkan, utifrån en könsaspekt. I boken *Kvinnoprästmotstånd i Svenska kyrkan* som skrevs av Irma Irlinger (2005) tas en fallstudie upp som utfördes av komministern Lisa Tegby under 1990- och 2000-talet och som behandlar utvecklingen rådande kvinnor inom prästyret. Boken tar upp motsättningar som funnits för kvinnor som hade som mål att bli präster. Undersökningen ger en historisk överblick på hur förhållandena varit för kvinnor inom kyrkan.

Den nyligen utgivna boken *Kvinna och kyrkoherde* (2013) tar upp ämnet jämställdhet och hur kvinnliga kyrkoherdar anser det är ställt inom kyrkan. I bokens inledning beskrivs genom intervjuer med kvinnliga kyrkoherdar att mannen fortfarande är normen. Kvinnorna upplever att de bemöts på ett annorlunda sätt jämfört med de män som är kyrkoherdar, och att som kvinna måste man vara bättre än mannen för att hon ska ses jämbördig med honom (Hammarström, Holm & Thörnblad 2013).

Diskrimineringslagen (2008:567) belyser att man ska ha lika rättigheter och möjligheter oavsett ”/.../ kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder” (Diskrimineringslagen (2008:567)). Detta leder tankarna till varför det är ett så omdiskuterat ämne fast det finns en rådande lag som säger att möjligheter – och skyldigheter ska vara lika för både män och kvinnor.

I studien kommer titlarna komminister och kyrkoherde nämnas, därav en inledande beskrivning av dem. Komminister är en titel man besitter som ordinarie prästtjänst inom Svenska kyrkan, komministern är medhjälpare till kyrkoherden. Kyrkoherde är en anställning som arbetsledande präst inom ett pastorat och ett pastorat som innehar flera församlingar innehar kyrkoherden tjänsten i den största församlingen och inom de andra församlingarna tjänstgör prästen (komministern).

Kyrkostift eller stift nämns i uppsatsen, även kallat biskopsdöme, är en administrativ region inom ett kyrkoområde. Svenska kyrkan har 13 stift, varav ett är Lunds stift där Skåne och Blekinge ingår.

3. Tidigare forskning

I Yrke, status och genus (2006) berör Ylva Ulfdotter Eriksson ämnena yrkesstatus och genus i relation till hur prestigefyllt ett yrke anses vara. Att belysa och tyda de tolkningar som berör yrkesstatus genom hur de beskrivs utifrån en viss yrkesmässig status i relation till hur de bedöms i samtal och i yrkesbeskrivningar, detta sker i relation till genus och klass. Studien tar upp att andelen kvinnor inom ett yrkesområde har en negativ effekt på yrkesprestigen, men detta gäller bara yrken som ligger högt i rangordningen. För vissa yrken var utbildningskravet ett starkt kriterium för att arbetet skulle uppnå hög yrkesstatus, medans intäkterna i yrket ansågs starkare i andra. Dock verkade det som olika förhållanden inverkar beroende på yrkets prestige. Klass framställs, oftare än kön, som den faktor som påverkar arbetsbeskrivningarna, detta eftersom prestigefyllda arbeten använder ett mer avancerat språk och mer förkommande användning av titlar.

Män och kvinnor har en viss tendens att inom samma yrke sorteras till grupper som utför olika uppgifter just på grund av sitt kön. Ulfdotter Eriksson tar upp polisyrket och det finns en avsevärd likhet mellan det och prästyrket, då normen är mannen inom yrkesgestalten. Inom polisyrket anses inte kvinnor besitta den rätta fysiska kompetensen som krävs, dock besitter kvinnorna den sociala kompetensen. Ulfdotter Eriksson belyser segregationsbegreppet, hur två enheter håller sig ifrån varandra, hur männen och kvinnorna utför skilda arbetsuppgifter. Hirdmans (2001) teori om ”att hålla isär”, en uppdelning mellan män och kvinnor på arbetsplatser, en segregering mellan könen.

” /.../ Att man som man och kvinna har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Detta gäller såväl i arbetslivet, utbildning, ansvar för barnen med mera”. Detta är

Nationalencyklopedins definition av begreppet jämställdhet. Lena Gemzöe (2010) talar om att ojämlikheten som infinner sig mellan könen varken är oföränderlig eller stillastående, utan i ständig rörelse. Då prästyrket historiskt sett varit ett yrke främst för männen och det är bara på senaste femtio åren som yrket gett tillträde för kvinnor är yrkesgruppen intressant att belysa då det sker en progressiv ökning av kvinnor som utbildar sig till präster och genom att belysa hur kvinnorna ser på jämställdhet inom yrket (Holm 1982). Som Ulfsdotter Eriksson (2006) tar upp gällande segregation, att män och kvinnor utför olika uppgifter inom samma område, är prästyrket av relevans då det sedan innan funnits diskriminering inom yrkesgruppen och kvinnoprästmotståndare har alltid funnits – och finns fortfarande.

Nedan kommer jag att redogöra för den debatt som pågår inom olika medier kring kvinnliga präster, men även kvinnliga kyrkoherdar. De medier som till största del tar upp ämnet är tidskrifter, både tryckta och på internet. I tidskriften *Gender, work and organization* publicerade Alexander Styrhre artikeln *Gender Equality as Institutional Work: The Case of the Church of Sweden* (2013) som tar upp Göteborgs stifts försökt till att motverka kvinnliga kyrkoherdar. Diskussionen kring ämnet togs upp första gången 1978 och problemet har successivt skjutits i skymundan.

Artikeln syftar till att undersöka institutionellt arbete som har krävts från enskilda kyrkohedrar och från kollektiv av de kvinnliga kyrkohedrar som finns i deras dagliga arbete. Jämställdhet kan undersökas både vad gällande den särskiljande rättvisan, vilket innebär den jämna fördelningen av vissa privilegier i positioner bland sociala kategorier. Det vill säga män och kvinnor, och procedur rättvisa, vilket betyder användningen av identiska och rättvisa initialurvalskriterier för alla sociala grupper som strävar för en viss position. Frågor rörande den så kallade "feminiseringen" av prästyrket är en del av problemet som måste lösas.

Kvinnliga präster uttalade sig om att de tror att de är respekterade inom kyrkan. Men det finns indikationer på att kön fortfarande är en fråga och kvinnor emellanåt förväntas uppvisa specifika intressen och svara på frågor som deras manliga kolleger inte behöver. De manliga prästerna gjorde uttalanden i termer om att kyrkan var en annorlunda arbetsplats gällande förankringen i ett uttryckligt budskap om kärlek. I positiva termer finns det en högre grad av acceptans inom kyrkan för personer som inte "passar in" eller som har begått misstag. Men i negativa termer är konflikter undansopade. De kvinnliga kyrkoherdarna höll med om detta. Likväl om många kvinnliga kyrkoherdar och präster var kritiska till att upprätthålla de medeltida traditionerna var de fortfarande glada över att Svenska kyrkan var en relativt god arbetsplats att verka inom.

Svenska kyrkans utförande av det institutionella arbetet, det vill säga att förordna och väcka kvinnliga präster som berättigade anställda inom kyrkan beskrivs bäst som ”störningar av institutioner”. Diskussionen tar upp att institutionellt arbete är en fortlöpande aktivitet utan en konkret slutpunkt. Rollen som kvinnliga präster har inom Svenska kyrkan är att de infinner sig i en miljö som igenkännes av en väsentlig kamp mellan olika inriktningar inom teologin, specifikt inom Göteborgs stift då den först kvinnliga prästen inte var rekommenderad/ ordinerad av den dåvarande biskopen Bertil Gärtner som var verksam 1970-1991 i Göteborgsstift.

Statens offentliga utredningar (SOU) tar upp jämställdhetspolitikens nya mål i (SOU 2005:66) *Makt att forma samhället och sitt eget liv- jämställdhetspolitiken mot nya mål*. Några av de övergripande målen är: ”en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män, ”Lika villkor och förutsättningar för kvinnor och män i fråga om företagande, arbete, anställnings- och andra arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet” (SOU 2005:66). Kopplingar kan göras till Bourdieu där mannen är hierarkiskt över kvinnan genom att använda det symboliska våldet som en metod för att trycka ner kvinnan. Kvinnan inträder i en position som av många anses vara mannens, i detta fall prästyrket, med det kan man tala om ”feminisering” av det tidigare mansdominerande yrket, fler kvinnor tar plats på den mansdominerande marknaden och kvinnorna blir den dominerande andelen. Bourdieu (1999) beskriver förtrycket genom ”/.../ att ge kvinnorna skulden för att de förtrycks, genom att, som man ibland gör, antyda att de *väljer* dominerande praktiker” (Bourdieu 1999:53). I detta fall att kvinnorna vill bli dominerande av den tidigare mansdominerande yrkesrollen som råder inom kyrkan. De väljer frivilligt att bli dominerande när de väljer en roll som kvinnlig präst när det står i Bibeln att kvinnorna ska tåga i kyrkan. Kyrkan är en plats som länge präglats av antifeminism inom prästerskapet och generellt uttryckt ett pessimistiskt synsätt på kvinnan som individ (Bourdieu 1999) och med detta blir det symboliska våldet något för männen att använda sig utav för att bibehålla den rådande historiska ordningen.

4.0 Teoretiska perspektiv

De teoretiska utgångspunkterna studien kommer att baseras på är Pierre Bourdieus teorier om det symboliska våldet och begreppet om kapital, Judith Butlers begrepp om performativitet och Yvonne Hirdmans teori gällande genussystemet.

Begreppet könsroller kommer att benämnas i teorin och det finns skillnader mellan hur man använder och ser på kön och genus. Begreppet könsroller härstammar från 1970-talets sätt att se på de skillnader som fanns mellan män och kvinnor, men i dagens samhälle har det mer och mer ersatts med begreppet genus. Genus är det socialt konstruerade könet och även det begreppet avser vad gällande samhället ser som manligt och kvinnligt (Lykke 2009).

4.3 Det symboliska våldet

Pierre Bourdieu tar upp i *Den manliga dominansen* (1999) att vi, kvinnor och män, inrymmer i det objekt som vi försöker förstå. Den manliga ordningens historiska struktur har vi förenat på grund av omedvetna perceptions- och värderingsscheman som uppkommer (Bourdieu 1999). När det gäller männens dominans tar vi en risk då vi istället tar hjälp av tankesätt som är en produkt av dominansen.

Bourdieu (1999) ser den manliga dominansen som ett klart exempel på symboliskt våld. Han definierar det som ”ett milt, omärkligt våld som offren inte ser och som huvudsakligen utövas på rent symbolisk väg, via kommunikation och kunskap, eller närmare bestämt, via misskännande, erkännande och i extremfallet via känslor” (Bourdieu 1999:11). De drabbade i fallet är då kvinnorna. Det symboliska våldet styrs inte i första hand genom fysiskt våld – vilket det även kan göra – men som Bourdieu beskriver verkar den manliga dominansens styrka genom det symboliska våldet. Men Bourdieu påstår inte att den rådande dominansstrukturen är ahistorisk,¹ utan han menar i stället att dominansstrukturen kommer att försöka visa det oavbrutna resultatets reproduktion genom att det leder till att enskilda människor bidrar med hjälp av vapen som symboliskt – och fysiskt våld tillsammans med institutioner som kyrkan, familjen och skolan bidrar med (Bourdieu 1999).

Bourdieu (1999) tar upp effekterna som medföljer det symboliska våldet på ett genusmässigt, kulturellt, etniskt och språkligt sätt, och att det inte följer den rena logikens följesätt. I stället verkar det igenom olika värderings-, perception och handlingsscheman som är en del av habitus.²

¹ Ahistorisk; ahistoriska hypotesen är inom Bibelforskning en hypotes som betyder att den Jesusgestalt som beskrivs i bibeln inte är grundad på en historisk person. Inom historieforskning går det inte alltid att komma fram till fullständig vishet.

² Habitus: avser det system förfogande som tillåter människor tänka, handla och orientera sig i den sociala världen.

4.5 De tre kapitalen

Bourdieu's kapitalbegrepp kan beskrivas som de symboliska och materiella tillgångar varje individ besitter (Broady 1998). Kapital förklarar olika resurser och tillgångar som används och efterlyses inom det sociala rummet. Konstruktionen i det sociala rummet är utformat på ett sådant sätt att agenterna (individer) eller grupperna är uppdelade i överensstämmelse med deras position och med deras ekonomiska och kulturella kapital (Bourdieu 1999).

Bourdieu skiljer mellan tre slags kapital: det kulturella, sociala och det ekonomiska kapitalet. Även infinner sig det symboliska kapitalet, men det är först när dess värde accepteras av andra individer inom samma fält som det blir symboliskt (Broady 1998). Till det ekonomiskt kapital hör förmögenheter och inkomster som individen innehar, det kulturella kapitalet kan anträffas i tre former – förkroppsligat, vilket Bourdieu beskriver som varaktiga kroppsliga och mentala ordningar. Objektiviserat kapital, vilket innefattar kulturella tillhörigheter och institutionaliserat kapital vilket gör det möjligt för sådant som utbildningskvalifikationer. Det sociala kapitalet involverar släktband och vänskapsförbindelser (Skegges 1997; Broady 1998). Kvinnor som blir utsatta för det symboliska våldet kan anses ha ett mindre socialt kapital på arbetsplatsen. Kvinnorna hamnar i ett underläge jämfört med männen då de oftast är en mindre grupp i ett mansdominant rum. Även begreppet ekonomiskt kapital är relevant här då kvinnor ofta tjänar mindre än sina manliga kollegor trots likvärdig utbildning och arbetsuppgifter (SCB 2013). I fallet med präster utför männen och kvinnorna likartade uppgifter, men kvinnorna har en lägre inkomst än männen i samma tjänsteställning.

4.1 Performativitet

Butler (1999) beskriver att kön inte förekommer förrän det ”görs”, vilket menas att så fort kön kommer in en kontext skapas det och med performativ markerar Butler att en process av bevarandet och skapandet av ens genus varaktigt pågår (Lykke 2009). Butler betonar att genus uppkommer genom ständigt pågående kroppsliga upprepningar. Tidsöverskridande repetitioner av köns- och genushandlingar och föreställningar om ett bindande och ensidigt kön och som är bunden av repetitionen. När vi som människor upplever oss som individer blir vår kropp och vilja ”könad”. Enligt Butler är processen att bli man eller kvinna hela tiden pågående och vi måste skapa öppenhet hos ett kön genom att ge uttryck åt kön. Till följd av att vi människor citerar och agerar på tidigt gjorda handlingar hamnar performativiteten på en auktoritetsnivå (Lindblom & Stier 2011).

Genus för Butler verkar genom en social konstruktion av könsidentiteter, hur människor formas och formar oss till män och kvinnor. Dock hävdar Butler till skillnad från många andra genusordningar att även det biologiska könet är något som måste anses vara socialt konstruerat (Butler 1999). Poststrukturalistiska feminismen är den ram Butlers teoribildning ingår i, där ses genus som något icke reducerbart till något som vi blir. Människan klassificeras när hon föds genom att man besvarar frågan om det är en flicka eller pojke. Kroppar vars egenskaper inte passar in i något genus trillar utanför det mänskliga. Dock ger kön inte härkomst till genus och genus i sig kan inte reflektera eller ge uttryck åt kön (Butler 1999). Det Butler menar med begreppet performativitet är att vi människor gör kvinna eller man, detta genom performativa upprepade handlingar och performativiteten i sig är inte en ensam handling (Butler 1999). Det betyder isolerade samlingar av egenskaper som infinner sig mellan olika könsseparerade egenskaper, dock är detta inte en sanning i sig. Bara för att saker synliggörs behöver det inte betyda att de visar sig för att de bör göra det. Män och kvinnor har olika sätt att klä sig, differentiella beteende- och agerande mönster, allt detta för att vi upprätthåller den ordningen som infinner sig om vad som anses vara manligt och kvinnligt. Som kvinna, men även som man har vi, både egna och utifrån kommande, förväntningar på hur vi ska uppträda i samhället.

Tillskillnad från Butler anser Bourdieu att det är primitivt att förklara den sociala konstruktionen av kroppen genom att hävda att den är socialt konstruerad. Istället resonerar Bourdieu om en paradox som uppstår bland de synliga skillnaderna mellan den kvinnliga och manliga kroppen efter konstruktion och påträffats i enlighet med den rådande manscentrerade synsättet (Bourdieu 1999).

4.2 Genussystemet

Yvonne Hirdman beskriver genusystemet genom att det existerar en struktur i samhället som har som grundläggande fokus på de rådande ojämlika förhållandena mellan män och kvinnor (2001; 2007). Hirdman beskriver hierarkin i genusystemet som vilande på kommande principer: det kvinnliga är underordnade det manliga och det kvinnliga och det manliga ska hållas isär. När en man tar ett "kvinnojobb" sker detta under vissa former. Det är han, mannen, som ska hållas borta från skada och i bästa fall är det själva arbetet som ska omstruktureras så det lämpas för mannen. Om en kvinna inträder på den manliga marknaden är det hon, som kvinna, som måste förändra sig och omvandlas så hon blir en del av den rådande strukturen som existerar (Hirdman 2001).

Hirdman (2001) förklarar stereotyperna *Hon* och *Han*, och går in på hur de egentligen är uppbyggda och vad de innehåller. Hirdman definierar att *Hon* har tre formler, den första är formeln $A - icke A$ och beskrivs som kvinna i tankefiguren *man - icke man*. Med detta kan man se kvinnan som en ickenärvarande del av samhället. Den andra beskrivs som $A - a$ och förklaras enligt Hirdman som mannen och den lilla mannen. Lilla *a* är en ofullgången man som inte är helt "färdigutvecklad", det fattas något. Stora *A* är normen för hur det ska vara, det vill säga *mannen*, medan lilla *a* är en icke norm och beskrivs som *kvinnan*. $A - B$ är den totala skillnaden som infinner sig. Hirdman beskriver det som "män är som hundar och kvinnor som katter", det handlar om två vitt skilda arter som inte har med varandra att göra. Genom tiden har man sökt efter skillnader mellan manligt och kvinnligt, kroppsligt i första hand. August Strindberg beskrev kvinnan som ett barn i relation till mannen, ett barn som inte blev fullvuxen. När Hirdman talar om "mannen som norm" går hon in på att det inte bara handlar om att jämföra kvinnan men den man som visas statistiskt, den maskulinitet som finns, utan det är en jämförelse mellan kvinnan och människan. "A" är den abstrakta mannen som finns och Hirdman gör särskiljandet att "mannen som norm" i betydelse är *A* utan kön (Hirdman 2001).

Inom genussystemet finns genuskontraktet. Hirdman (2004) beskriver det som att varje tid och samhälle har någon form av "kontrakt" som föreligger mellan könen. Det är i sig osynliga mellan den individuella mannen och den individuella kvinnan. Specifikationen inom genuskontrakten är föreställningar som är utmärkande. Meningen med kontrakt som begrepp är att ".../ ringa in det strukturella tvång som *båda* könen tyngs under" (Hirdman 2001: 84). När det gäller den kulturella överlagningsnivån existerar det föreställningar om relationen som bör infinna sig mellan man och kvinna – den så kallade *idealtypsrelationen*. Den andra nivån, män och kvinnor på det sociala planet, är en abstrakt kategori enligt Hirdman, men det förhindrar inte att det finns genuskontrakt som är konkreta om interaktionen mellan könen på en institutionell- och arbetsdelningsnivå. Men generellt är genuskontrakten enligt Hirdman föreställningar som är konkreta på olika nivåer om hur män och kvinnor ska agera gentemot varandra i arbetet, inom relationer och genom språket. Till studien är genuskontrakt av betydelse för att uppfatta olika strukturella tvång som kvinnor och män tyngs under, om en kvinnlig präst uppfattar att intagande av roller är ett faktum för att anpassa sig till männen.

Hirdman beskriver att genuskontrakten går i arv. Kvinnor tillhörande olika sociala klasser har tillägnats varierande sysslor, platser och även i vissa fall egenskaper, och detta går i arv från en generation till en annan. Genuslogikernas teori och praktik finns i genuskontraktet, detta leder till en operationalisering av det rådande genussystemsbegreppet, detta kan variera beroende på samhället och klasstillhörighet (Hirdman 2001). Denna generationsteori kan kopplas till min studie med fokus på arbete. Kvinnans plats har historiskt sett varit i hemmet, och när kvinnorna tog sig ut på arbetsmarknaden var det till en början arbeten som lämpade sig för kvinnor, sådant som de kunde relatera till i hemmet. Som kvinna skulle man ägnas sig åt det som ansågs ”kvinnligt” och i detta fall inte bli präst av orsaken att yrket historiskt sett bedömts som ”manligt”. Hirdman förklarar att poängen med att konstruera ett begrepp som genuskontrakt är att man kan skapa en grund för att sedan teoretisera utifrån det som inte alltid rör på sig. Genuskontraktet binder samman könsens orörliga villkor i historien med varandra (Hirdman 2001).

Performativitet och genussystem- och genuskontrakt är begrepp som lämpar sig att använda för att belysa de eventuella ojämlika förhållandena som existerar mellan män och kvinnor i en yrkesroll som historiskt ansetts vara manlig. Med historien i bakgrunden och de kristna värderingar som finns/ funnits att kvinnan ska tåla i kyrkan, just på grund av att hon är kvinna och mannen som präst är norm, överhuvud. Argument om hur Bibeln ska tolkas, vad anses vara människa, man eller kvinna utifrån den? Att representera kyrkan och Kristus är prästens huvudsakliga roll och att det skulle vara en man som gör det ansågs – och ibland ännu anses - vara naturligt (Stendahl 1985). Att vara kvinna och man beskriver Butler (1999) är det en social konstruktion, något som vi i samhället skapar via interaktion och de förväntningar som vi har på människor beroende på könsidentiteten.

4.4 Vad är kvinnligt eller manligt?

Det som beskrivits kan ses och tolkas genom att man ser det som en social konstruerad verklighet. I den bemärkelsen sker händelser via interaktioner med andra människor som konstruerar den verklighet man lever i. Detta kan tämligen kopplas Butlers teori om performativitet, då det som anses vara manligt är något Butler betraktar vara socialt konstruerat och vi människor accepterar den infindade ordningen. Genom upprepade handlingar skapas vi till män och kvinnor, det symboliska våldet kan ses som något konstruerat för att verka som en maktstrategi för männen som håller kvinnorna på plats. Dominansen från männen skapar kvinnorna som symboliska objekt och genom detta placeras

kvinnorna i ett permanent tillstånd av kroppslig osäkerhet, då de existerar genom och för andras blickar. Föreställningar existerar om kvinnor som sympatiska, diskreta, fogliga och självutplånade. "Kvinnliga egenskaper" är vad kvinnan ska upprätthålla, och är en förväntad bild från männens sida av kvinnan som människa (Bourdieu 1999). Även som kvinna har man föreställningarna om andra kvinnor och sig själv, detta är något som hela tiden återskapas enligt Butler. Detta gäller kvinnor såväl män (Butler 1999). När kvinnorna är symboliskt dömda till undergivenhet kan deras utövande av makt endast ske genom att "/.../ vända den starkes styrka mot honom själv eller acceptera att stiga åt sidan". Men vad är då femininitet? Beverly Skegges (1997) framställer femininitet som något som kan betraktas som ett slags kulturellt kapital. Kvinnor uppmanas att inta rollen som "kvinnlig" och femininitet är den sammansatta position som könsrollerna ger tillträde till (Skegges 1997).

Begreppet femininitet är relevant då "kvinnlighet" är något som man intar och som det förväntas att man intar även inom yrkeslivet. Då kvinnor befinner sig i en position, som historiskt sett är underordnade männen, kan rollen som feminin antingen uttrycka sig starkt genom att med strikt markering visa att man är kvinna och kvinnlig, eller anpassa sig till den rådande ordningen och inta positionen som underordnad. Butlers (1999) performativitets begrepp handlar om hur vi människor förhåller oss aktivt till den rådande genusordningen. Genom att studera åsikterna om vad kvinnliga präster anser om jämställdheten mellan könen inom kyrkan kan man bygga upp en bild av vilken form genusordningen uttrycker sig inom prästyrket.

6. Metod

Metoddelen tar upp hur tillvägagångssättet har sett ut för insamlingen av material till studien. Här beskrivs den valda metoden, urvalsgruppen, hur intervjusituationen sett ut och samt vilka grundtankarna har varit för arbetet.

6.1 Val av metod

Då studiens syfte är att belysa jämställdhet inom Svenska kyrkan utifrån kvinnliga prästers perspektiv gällande tankar och upplevelser lämpar sig den kvalitativa underökningsmetoden. Kvalitativa metoder går att urskiljas genom intervjuer, observationer och textanalys (Ahrne & Svensson 2011). Den kvalitativa metoden går att tillämpa ihop med hermeneutik, som betyder läran om tolkning. Fokus ligger på tolkning av texter, i det här fallet intervjumaterialet. I

studiens fall är teologin en historisk och traditionella del av kyrkan, därav kan uttalande som skett under intervjuernas gång kopplas till hur det sett ut förr.

Individuella djupintervjuer utfördes för att undersöka kvinnliga prästers tankar och upplevelser. Fördelen med intervjuer är dess djup, vilket ger ökad tillgång till mer detaljerad data samt möjligheten att ställa följdfrågor kan ställas för att få en större och djupare inblick i ämnet som intervjun baseras på. Genom direktkontakt med intervjupersonen kan data kontrolleras genom att få personen att berätta mer. Nackdelen som infinner sig med intervjuer till skillnad från enkäter är antalet respondenter. Det är lättare att skicka ut ett flertal enkäter och få en representativ svarsnivå än det är att genomföra få tillräckligt många intervjuer (Denscombe 2009). Samtidigt är intervjumetodens syfte inte att uppnå representativitet, utan att undersöka ämnet på djupet.

6.2 Urval

Studien är baserad på fyra intervjuer med kvinnliga präster inom Svenska kyrkan i Malmö stad. Urvalet av respondenter för studien baseras på ett kvoturval som betyder att forskaren fastställer specifika kategorier som anses vara väsentliga att ha med i urvalet, sedan försöker man uppfylla dessa kategorier (Denscombe 2009). När valet av intervjupersoner skulle ske fastställdes följande kategorier 1) att det skulle vara kyrkor från olika stadsdelar i Malmö stad,³ 2) att det skulle vara kvinnliga präster, 3) att det skulle finnas en åldersspridning mellan respondenterna och 4) att det skulle arbeta minst två kvinnliga präster i valda kyrkor, detta beror i första hand på etiska ställningstaganden då bara en kvinnlig präst arbetat i församlingen kan uttalanden som skett under intervjun kopplas till personen. De kyrkor i Malmö stad som bara hade en anställd kvinnlig präst uppfyllde inte kraven och inkluderades inte.

6.3 Genomförande

En intervjuguide (se bilaga 1) konstruerades utifrån studiens syfte och forskningsfrågor, där de första frågorna var bakgrundsfrågor som berörde jämställdhet under respondenternas utbildning. Intervjuguiden innehöll frågor om hur kvinnorna ser på jämställdhet inom kyrkan, hur Malmö som stad ligger till gällande jämställdhet inom kyrkan och frågor rörande intagandet av roller som kvinnlig präst. När det är en semistrukturerad intervju innebär det att även frågor under intervjuens gång kan uppstå.

³ Lunds stift är ett av tretton stift i Sverige och inräknat i Lunds stift är Skåne och Blekinge. De följer samma jämställdhetsplan, därav kopplingar till Lunds stift av respondenterna och i text.

Efter val av personer som lämpade sig för urvalet skickades ett missivbrev ut till fem kvinnliga präster (se bilaga 2) där det stod vad syftet med studien var och att det skulle vara anonymt. Det var fyra av fem respondenter som kunde tänka sig intervjuer för studien, då de redan uppfyllt kraven som ställts för att lämpas att intervjuas skedde inga fler urval utan de fyra respondenterna som kunde medverka intervjuades.

Intervjuerna utfördes under en tidspann på två veckor i Malmö stad och varje intervju varade mellan 30-40 minuter. Efter att intervjuerna hade utförts transkriberades dem och analysen av material skedde. Genom transkribering gick det att utläsa ett visst mönster i alla fyra intervjuerna och teman skrevs. De tydligaste temana i intervjuerna var att alla kvinnor ansåg att det var relativt jämställt, yrkesstatus – och inkomst och en känsla av att man ibland måste visa för de manliga prästerna att man kunde utföra arbete på deras nivå.

6.4 Intervjustruktur

Intervjuerna var semistrukturerade, vilket innebär att ämnen som ska tas upp under intervjuens gång redan är bestämda och frågor som lämpar sig till ämnena är konstruerade. Dock är inte ämnesordningen strikt, detta gör att den intervjuade kan utveckla sina idéer och börja tala om ett ämne vars tanke skulle tas upp senare i intervjun eller ämnen som respondenten anser relaterar till syftet (Denscombe 2009). Intervjuerna spelas in för att lättare analyseras efteråt.

6.5 Analys av material

Analysen av intervjuerna sker genom meningstolkning, vilket innebär att man tolkar det som sägs djupare och mer kritiskt. Inom den hermeneutiska meningstolkningen har man en uppfattning om texten i sin helhet och går på djupet på enskilda delar. Det finns sju rättesnören som kan följas, men hermeneutik är ingen metod som används i steg och de består av generella principer (Brinkmann & Kvale 2009). Under intervjuernas gång skrevs stödord ner som ansågs vara relevanta och upprepande. Efteråt går det att se likheter/ olikheter mellan intervjuerna. Citat som var utmärkande eller som lämpade sig för kontexten skrevs ut och inkluderas i analysen.

Intervjuerna redovisas genom att placeras i en kontext av begrepp och teorier. Intervjucitat ger de som läser en uppfattning av innehållet, men även vad den intervjuade mer exakt känner (Brinkmann & Kvale 2009). Utifrån intervjuerna gick det att se kopplingar till de valda teorierna som presenterats i metoddelen. När respondenterna talade om prästyrkets status kunde kopplingar dras till Bourdieus kapitalbegrepp, Butlers idéer om processen att bli man eller kvinna kunde knytas an till kvinnoprästmotstånd. De konkreta teman som visades i det

transkriberade materialet sammansattes och utgjorde resultatet och sammankopplades med de valda teorier och tidigare forskning.

6.6 Trovärdighet och tillförlitlighet

För att en undersökning ska betraktas som god och sann beror på resultatens trovärdig och hur hög tillförlitlighet som studien förmedlar. Lincoln och Guba (1985 i Denscombe 2009:380) påvisar att inom den kvalitativa forskningen finns inget som visar att det är helt rätt. Åsikter som intervjupersonerna förmedlar under intervjuens gång plötsligt ändras, eller är motstridiga andra respondenters uttalanden gör att intervjuerna inte förmedlar tillförlitlighet (Denscombe 2009:246). Gällande tillförlitlighet och pålitlighet för en undersökning går det att kontrollera genom att se om det går att använda samma forskningsinstrument igen, denna gång av en ny forskare. Lincoln och Guba (1985 i Denscombe 2009) uttalar sig om att det inte finns något konkret sätt att kontrollera detta.

Om svaren på studien skulle gå helt emot det som tidigare uttalats om jämställdhet inom Svenska kyrkan och intagandet av specifika roller som kvinnlig präst går det genom det att kontrollera trovärdigheten i studien. Då jag fått svar som tyder på det som uttalats om Lunds stift gällande jämställdhet och de böcker – och forskning som tidigare utförts går det att tala om en hög trovärdighet och tillförlitlighet. Intervjuguiden innehöll frågor som var av relevans för studien och respondenterna svarade på frågorna vilket gjorde att det inte blev någon fråga eller ämne som inte togs upp.

6.7 Etiska ställningstaganden

Studien tar hänsyn till Vetenskapsrådets etiska riklinjer för hur man bedriver forskning inom humaniora och samhällvetenskap. Fyra huvudkrav finns för att det ska anses som en god etisk forskning. Informationskravet innebär att man som forskare har skyldighet att informera deltagarna vad syftet med studien är. Detta gjordes i missivbrevet som skickades ut innan utförandet av intervjuerna. Samtyckeskravet och konfidentialitetskravet ingick även i missivbrevet, om de tillfrågade inte ville intervjuas hade de rätt att avstå helt eller avbryta pågående intervju och det framgick även att deras namn och uttalanden kommer behandlas konfidentiellt (Vetenskapsrådet).

Det etiska dilemma som kunde uppstå var om kyrkorna som ingick i studien namngavs i texten. Om det bara skulle vara ett fåtal kvinnliga präster som verkar inom varje kyrka kan det eventuellt finnas en risk att man kan förutsäga vem intervjun utfördes med. Kyrkor och

stadsdelar tas inte upp vilket bevarar deras anonymitet. Innan intervjuerna påbörjades tillfrågades de intervjuade om det var tillåtet att spela in intervjun, men att det skulle ske anonymt, respondentens och kyrkans namn skulle inte finnas med i uppsatsen.

7. Resultat och analys

Nedan kommer resultatet av det insamlade materialet redovisas. Intervjupersonernas namn ersätts med siffror ett till fyra vid citat och om det refereras till deras tankar och åsikter i texten och ålder. Detta för att bevara anonymiteten på respondenterna.

Intervjuresultatet har strukturerats utefter följande kategorier: Svenska kyrkan och jämställdhet, Mannen som minoritet, Den eventuella hierarkin? och Motstånd från annat håll.

7.1 Svenska kyrkan och jämställdhet

Lund och Stockholm är de kyrkostift som haft kvinnliga biskopar och statistiskt sätt räknas till de mest jämställda stiftet i landet. I Lunds stift är andelen kvinnliga präster 42,5 % och i Stockholms stift ligger andelen på 43 %, detta kan ses i relation till Göteborgs stift där kvinnliga präster bara utgör 13 % (Jämställdhets policy Svenska kyrkan 2006). Även om det anses vara jämställt mellan könen i de två stiftet finns det kvinnor som känner att de på något sätt måste bevisa för kvinnoprästmotståndarna att deras kunskaper är densamma som de manliga prästernas.

Utifrån intervjuerna är det möjligt att se likheter mellan de kvinnliga prästernas uttalanden gällande jämställdhet inom Svenska kyrkan i Malmö stad. Det framgår tydligt att respondenterna anser att Malmö är en bra stad att arbeta i då jämställdhetsproblematiken inte infinner sig i lika stor grad som i andra städer och Lunds stift anses generellt vara jämställt. Under prästernas utbildning var majoriteten kvinnor som utbildade sig och en av kvinnorna (intervjuperson fyra) sa att året hon prästvigdes var det bara kvinnor, vilket är relativt ovanligt. Hon ansåg att jämställdheten har kommit långt till skillnad mot hur det var förr men att det uttrycktes oro över att kvinnorna skulle ta över yrket.

”Det jag är rädd för är att prästyrket ska ses som ett kvinnoyrke och få mindre status och att lönerna då sänks. Bäst hade varit om det arbetade lika många kvinnor som män.” (Intervjuperson fyra)

Status och pengar var ett återkommande tema. Det fanns en rädsla för att prästyrket ska börja ses som ett kvinnoyrke och om det skulle ske finns det en oro att inkomsterna blir lägre.

”Det är många års utbildning och om lönen sjönk skulle troligen inte män vilja utbilda sig till präst om de inte får igen de utlagda utgifterna som kommer via studielån.”

(Intervjuperson fyra)

När kvinnliga präster var en minoritet inom kyrkan låg deras sociala kapital inte på männens nivå. Att tillhöra en grupp av män eller kvinnor gör det lättare att finna gemensamma nämnare och att infinna sig på en mansdominerad arbetsplats gör att kvinnans sociala kapital blir mindre. Om prästyrket skulle omvandlas från det traditionellt sett manliga yrket till ett kvinnoyrke skulle kapitalen sjunka för männen, men även för kvinnorna som redan innehar en lägre inkomst.

Att prästyrket eventuellt kommer ses som något kvinnligt i framtiden går att utläsa i materialet. Respondenterna vill inte att majoriteten ska vara kvinnor, utan en jämn fördelning mellan könen. Tre utav fyra respondenter lade extra betoning gällande yrkets status och oro över att statusen sjunker om majoriteten är kvinnor.

Yrkesmässigt innehar kvinnorna ett lägre ekonomiskt kapital då lönerna generellt är lägre för kvinnor än män. Bourdieus ekonomiska kapital rör de inkomster och förmögenheter som varje enskild individ innehar. Om prästyrkets status skulle sjunka på grund av att majoriteten är kvinnor riskerar de rådande lönerna att sjunka och prästyrket blir inte lika attraktivt för männen (Strandhäll 2012). Kapitalen existerar mer än genom det ekonomiska. Det kulturella kapitalet innefattar kunskaper, erfarenheter och hur man uppfattar tankar, men existerar bara genom tillkännegivande av omgivningen och det sociala kapitalet som innefattar familj- och vänskapsrelationer. De tre kapitalen kan sättas i förbindelse med kvinnliga präster, de har numera ett större socialt kapital inom kyrkan då kvinnorna inte är i minoritet. Män och kvinnor erhåller båda diverse kulturella kapital men gällande kyrkan kan differentiella kunskaper och erfarenheter vara gynnsamt, bara man ger fördel åt det på rätt sätt. Hirdmans (2001) teorier gällande genusystemet och mannen som norm är något som kan inverka på prästyrkets status då kvinnor är underordnade männen och prästyrket är historiskt sett ett mansyrke. Det ekonomiska kapital Bourdieu talar om kan påverkas om prästyrket blir ett kvinnoyrke då inkomsterna blir lägre för både män och kvinnor och yrkets status förblir inte på den rådande nivån. Det blir en omstrukturering i genusordningen om kvinnorna blir den norm som tidigare varit en norm för männen. Hirdman tar upp om att hålla isär män och kvinnor, att kvinnor är underordnade männen av natur, detta kan kopplas till Bourdieu då omstruktureringar sker i prästyrket och kvinnorna blir en större andel gör det att inom kyrkan

blir kvinnorna inte underordnade på samma sätt som de en gång var. Andelen kvinnor är tilltagande och männens sociala kapital inom arbete sjunker då det inte har de stora manliga kontaktnäten som infann sig förr.

7.2 Mannen som minoritet

Att manliga präster blir allt mer en minoritet inom kyrkan var något som alla kvinnor var eniga om. Då prästyrket blivit mer vårdande- och självvårdsgivande och de förväntningar som finns på kvinnor, och av kvinnorna själva, är att inneha det moderliga förhållningssättet. Det ger som resultat att män inte alltid känner igen sig i bilden och avstår i större andel från att bli präst än förr. Kallet man känner är större än andras åsikter och man infinner sig i den situationen man placeras i.

”Om kallet är att bli präst tror jag man blir det oavsett om man är kvinna eller man, för det är vad man känner att man borde bli.” (Intervjuperson två)

Utifrån intervjuerna var det tolkningsbart att de kvinnliga prästerna ansåg att de inte behövde inta en viss roll jämfört med deras manliga kollegor, men att det kan finnas en känsla av att man som kvinna har en känsla av att uppvisa för omgivningen att man kan praktisera yrket. Det talades om att det eventuellt var männen som fick anpassa sig beroende på hur många kvinnliga präster det arbetade inom församlingen.

”Jag har inte behövt inta en viss roll beroende på att jag är kvinna, men jag tror man känner att man måste visa för vissa att man kan det man gör tillskillnad mot männen.” (Intervjuperson tre)

”Jag skulle även tro att om det är en kyrka med mycket kvinnliga präster och få män så är det männen som får anpassa sig lite, men jag känner inte att jag behövt anpassa min roll.” (Intervjuperson två)

När respondenterna talade om hur de förmodar framtiden kommer se ut så en av kvinnorna (intervjuperson fyra, 50 år) att hon trodde det skulle bli samma för männen som det var för kvinnorna förr. Männen som förr var den förutbestämda gruppen och kvinnorna i bakgrunden av männen byter roller, på gott och ont. Innebörden blir att kvinnorna ses som prästattribut och männen är inte längre lämpliga, då självvården blivit en större del – vilket anses moderligt och vårdande. Hur kan det övergått till att kvinnor mer och mer blivit en majoritet när de i

historien infunnit sig i en minoritet? Enligt respondenterna är självvården är en orsak, normen om kvinnan som vårdande finns – och funnits historiskt- men samhällsutvecklingen är troligen en bidragande faktor.

”Samhället arbetar för jämställdhet, så jag tror att det är svårt för kvinnoprästmotståndare att verkligen säga vad de tycker för de är inte acceptabelt.”
(Intervjuperson fyra)

Utifrån intervjumaterialet går det att utläsa att kvinnorna själva inte anser att de måste inta en specifik roll i sitt dagliga arbete som präst, dock uttalade sig en av respondenterna att hon tror att det finns en känsla att man som kvinna måste visa att man kan arbetet.

Förr kunde kvinnor arbeta inom kyrkan men inte som präster, och som Ulfsdotter Eriksson (2006) belyser gällande polisycket fanns det segregering mellan könen och de uppgifter de utförde. Butler (1999) och Bourdieu (1999) framställer ”kvinnliga egenskaper” till det som en kvinna ska vidmakthålla och är en förväntad bild från männens sida om kvinnan – bilden är tillika förväntad av kvinnorna själva. Kvinnor anses inte vara lämpade att arbeta inom en yrkeskategori som historiskt varit männen sfär, detta då förväntningar finns på olika egenskaper hos könen. Hirdman (2001) redogör för kvinnor som inträder på den manliga marknaden måste anpassa sig till den rådande strukturen, medan arbetet för männen omstruktureras. När männen blir en minoritet inom en yrkesgrupp förändras yrkesbilden och de känner sig inte lämpade för yrket. Det går att dra paralleller till kapitlet ovan gällande Bourdieus begrepp gällande kapital. Som uttalas i intervjuerna tror kvinnorna att det kommer bli densamma för männen som det förr var för kvinnorna, männens sociala kapital sjunker och lönen blir eventuellt lägre- detta för både män och kvinnor.

7.4 Den eventuella hierarkin?

De män som är kvinnomotståndare samlas oftast i en församling. Två av de intervjuade kvinnorna kunde relatera till en viss grad av kvinnomotstånd på tidigare arbetsplatser, men i församlingen de var aktiva nu i kände de inte av det. Alla kvinnorna betonade att Lunds stift är förhållandevis jämställt jämfört med andra stift i landet.

”Om man jämför med Växjö och Göteborgs stift så ligger Lund i framkant gällande jämställdhet, detta kan bero på att Lund haft en kvinnlig biskop.” (Intervjuperson tre)

Kvinnorna talade gott om männen de arbetat med. Det går att vara sig själv, oavsett om man är kvinna eller man. Tre av de fyra kvinnorna hade haft både manliga och kvinnliga chefer, och alla tre beskrev att det inte funnits någon skillnad hur den manliga gentemot den kvinnliga chefen såg på deras roll som kvinna och präst. Kvinnorna talade öppet om den goda stämningen som fanns på arbetsplatsen. Den hierarki som kan inträffa är inte mellan män och kvinnor uttalade sig en av kvinnorna om (intervjuperson två), utan hierarkin är mellan olika positioner inom kyrkan. Kyrkoherdar står högst, präster under dem och diakoner under präster. Men det handlar inte om vilket kön som innehar positionen utan det är positionen i sig.

När det talades om jämställdhet och hur det sett ut förr sa kvinnorna att de var tacksamma för de kvinnor som gått före dem. Kvinnorna förr blev präster trots det motstånd som förekom och strider som de tog har lett till att det inte är lika svårt för kvinnor idag.

”Jag tror alla kvinnliga präster är tacksamma för de kvinnor som gått före då de fått kämpa för att vi ska få ha det så pass bra som det är idag.” (Intervjuperson tre)

Det går att utläsa från intervjuerna att det finns en tacksamhet från kvinnornas sida för de som gått före dem. Tre av de fyra respondenterna som haft både manliga och kvinnliga chefer anser att det inte finns någon skillnad i bemötande från deras sida och ingen av de kvinnliga prästerna känner att de behövt inte en specifik roll jämfört med deras manliga kollegor.

Genuskontrakten Hirdman (2001) beskriver gällande föreställningar som är specificerade inom kontrakten är att fånga det strukturella tvånget *både* män och kvinnor tyngs under. De föreställningar som föreligger hur män och kvinnor ska vara och hur relationen mellan könen ska infinna sig. Då prästrollen med tiden fått mer självavårdande inslag stämmer dessa med förväntningar som infinner sig finns på kvinnan som moderlig och vårdande. Denna förändring i yrkets karaktär kan ha kopplingar till varför allt färre män väljer yrket, då de inte känner igen sig i konstruktionen av det ”kvinnliga”. Kopplingar kan knytas till Styhres artikel (2013) *Gender Equality as Institutional Work: The Case of the Church of Sweden* gällande uttalanden från kvinnliga präster avseende intressen och frågor som just rör det mer ”kvinnliga”, som både Butler och Bourdieu tar upp gällande framställandet av de egenskaper som anses kvinnliga och som en kvinna ska uppvisa för det infinner sig en förväntad bild av hur en kvinna ska agera.

Att kvinnor är underordnade männen ingång i Hirdmans (2001) teori och kopplingar kan

göras till Bourdieus teorier gällande det symboliska våldet. Bourdieus symboliska våld ter sig genom kommunikation, kunskap, misstänkande och ibland känslor mot, i detta fall, kvinnorna. Dock är teorin om det symboliska våldet Bourdieu talar om inte lika tydliga i sammanhanget då den manliga dominansen inte är ett lika stort faktum som förr inom kyrkan. Den hierarki som går att tala om gällande kyrkan är beroende på vilken position man besitter, kyrkoherdar anses hierarkiskt högre än präster och präster högre än diakoner, men detta går inte att relatera till kön.

7.5 Motstånd från annat håll

Ett återuppreparande tema i alla intervjuerna gällde de inställning församlingsborna och par som ville vigas i kyrkan hade till kvinnliga präster.

”Det är inte bara manliga präster som kan vara emot oss kvinnliga, utan det kan komma åsikter från de som går på gudstjänst då de anser att det borde stå en man och predika istället för mig.” (Intervjuperson ett)

Mannen som norm kommer tydligt fram i dessa yttranden gällande församlingsbor, men respondenterna är tydliga med att betona att det gäller enstaka, oftast (äldre) män som kommer med åsikter om att kvinnor inte ska vara präster. En av kvinnorna (intervjuperson tre, 50 år) sa att de flesta som kommer till gudstjänst är kvinnor och historiskt sett var det kvinnan som kom till gudstjänst och lyssnade på predikan. Då kvinnliga präster blir en tilltagande andel påverkar detta även de som går till gudstjänst och par som vill vigas.

”Par som vill vigas i kyrkan frågar för det mesta den manliga prästen som ska viga dem om han är emot kvinnliga präster, för i så fall vill de inte vigas av honom.” (Intervjuperson ett)

Mannen som norm går att utskilja utifrån intervjuerna. Det framgår att det oftast är (äldre) män som menar att kvinnor inte borde predika utan en man istället, och par som vill vigas i kyrkan är de som frågar om mannen är kvinnoprästmotståndare, om det skulle tyda på att han är det vill de inte bli vigd av honom.

Butlers (1999) resonemang om processen till att bli man eller kvinna är pågående och i vår könade kultur är det genus som gör våra kroppar till mänskliga. Olika förväntningar råder beroende om det är en flicka eller pojke som föds. Genom att bryta normen om det kvinnliga

och manliga, såsom kvinnorna förr gjorde när de aktivt valde prästyrket, ändras normen för den rådande könsstrukturen. Kvinnor träder in i mannens – normens – yrkesgrupp och ju fler kvinnor det blir desto mer omstruktureras bilden av det kvinnliga och manliga.

Omstruktureringar inom prästyrket har skett från att fokus legat på sträng (men fostrande och faderlig) till den själavårdande och mordeliga. Utvecklingen av ökat antal kvinnliga präster kan som uttalat i intervjuerna gå åt fel håll, att mannen som förr var den rådande normen inom yrket omvandlas till kvinnan som norm. Utifrån intervjuerna går uttalanden att koppla till både Butler (1999) och Bourdieus (1999) tankar gällande förväntningar som finns på kvinnor och vilka egenskaper kvinnorna ska inneha.

8. Diskussion

”Inför Gud anses könen vara jämställda, men i skapelseordningen – och därmed i denna världen – var det mannen som utgjorde normen.” (Werner 2012:7)

Bilden av kvinnan som underordnad av naturen hämtats ofta från teologin och underbyggande tolkningar ur Bibeltexter. Mannen har representerat människan och kvinnan fastställs genom sitt moderskap via hennes biologiska funktioner (Werner 2012). Utifrån intervjuerna går det att tyda att kvinnorna anser jämställdheten i arbetet är uppnådd till en viss del, dock ligger betoningen på att just Lund är ett stift som generellt ligger i framkant gällande jämställdhetsfrågor.

Utifrån intervjuerna med de fyra kvinnliga prästerna går det att utläsa att de anser att jämställdheten inom Svenska kyrkan i Malmö stad har uppnått många av jämställdhetsmålen men att det fortfarande finns en del arbete kvar. Det talas om att kvinnoprästmotståndarna fortfarande infinner sig inom kyrkan, dock är det inte alltid bara manliga präster som är motståndare utan även manliga församlingsbor. De kvinnliga prästerna uttryckte sig termer om att de inte ansåg att de inte behövde inta roller för att anpassa sig till männen, men det talades om att det ibland infanns en känsla av att man som kvinnlig präst måste visa för andra att man kan utföra arbetet på samma nivå som männen. Mannen är en tilltagande minoritet inom prästyrket, men mannen som norm anses än idag existera inom kyrkan.

Teorierna som användas i studien kan kopplas till det som uttalats genom intervjuer. Det gick att dra kopplingar till Butlers begrepp gällande performativitet då det är samhället som upprätthåller de förväntningar som finns på hur män och kvinnor ska vara. Bourdieus begrepp

rörande kapital går att koppla uttalanden gällande yrkesstatus och uttalande om att inkomsterna eventuellt kommer blir att lägre om prästyrket blir kvinnodominerat. Det symboliska våldet Bourdieu talar om är dock inte lika synligt i sammanhanget då det inte existerar en lika stor grad av den manliga dominansen inom kyrkan längre, den enda typ av symboliskt våld det går att tala om är från kvinnoprästmotståndare som riktas på de kvinnliga prästerna. Hirdmans teori om genussystemet är synlig då förr var mer tydligt att hålla isär män och kvinnor inom yrket, och kvinnorna var underordnade männen. Hirdman talar om mannen som norm, detta var förr en mer synlig del men i dagens arbete mot ett mer jämställt samhälle är detta inte lika synligt.

Kan kvinnorna omedvetet anpassat sig till männen och därav blivit ett högre antal? Utifrån intervjuerna går det inte att utläsa någon sådan anpassning då kvinnorna inte uttalade sig något gällande det. Män har föreställningar gällande kvinnor och kvinnor har föreställningar gällande män, men om kvinnor ska komma in på en mansdominerad marknad krävs anpassning enligt Hirdman (2001). Utifrån intervjuerna och teorierna går det att se en process som är i ständig rörelse. Möjligen förekommer ett intagande av roller utan reflektion, detta av båda könen. Lena Gemzöe (2010) redogör att det inte är en stillastående och oföränderlig process av ojämlikheten mellan könen, kontinuerlig förändring infinner sig och kommer alltid göra det.

Genom intervjuerna gick det att tyda att kvinnorna erhöll snarlika tankar och åsikter angående jämställdhet och intagandet av roller. Ålder var inget utmärkande utan alla respondenterna uttryckte att de ansåg att Malmö stad och Lunds stift visade relativt god jämställdhet. Detta är bara giltigt i Malmö stad och går inte att applicera på andra städer eller stift. Det leder troligen till att svaren på intervjuerna hade sett annorlunda ut om de skett i en annan stad/ stift.

En parallell till boken *Kvinna och kyrkoherde* (2013) kan dras genom uttalande som skedde via intervjuerna av de kvinnliga prästerna. Känslan att man som kvinnlig präst måste visa och vara bättre än sina manliga kolleger är något som både kvinnliga kyrkoherdar och präster uttalar sig om. Skillnaden gällande kvinnliga kyrkoherdar är att de upplever att de bemötts på ett annat sätt än manliga kyrkoherdar. Detta kan eventuellt bero på att kyrkoherdar hierarkiskt sett står högre än präster och manliga präster som är kvinnoprästmotståndare ser detta som en farhåga att kvinnor står hierarkiskt över dem.

Samhället är ständigt i utveckling och jämställdheten har kommit långt jämfört med förr.

Däremot kan det alltid bli bättre, tillika gäller detta om kvinnor skulle merpart ta över yrket som präst blir det en motpol till hur det var förr, denna gången för männen i stället. Butler (1999) talar om de ständigt pågående upprepningar som sker kroppsligt, tidsöverskridande köns – och genus handlingar om en bundet och ensidigt kön vilket verkar genom repetition. Prästyrkets utveckling har gått från att ha varit starkt mansbundet till att kvinnor tillkommit, vilket gör att eventuella repetitioner som betraktas i enlighet med mallen ”kvinnligt” och ”manligt” suddas ut. Genussystemet - och kontraktet Hirdman (2001) beskriver har som syfte att synliggöra det tvång som båda könen strukturellt tyngs under, att det finns föreställningar gällande relationen mellan män och kvinnor. Troligtvis går det inte att bortse från det teologiska, och kommer troligen alltid vara en grupp av präster eller församlingsbor som säger sig emot kvinnliga präster inom kyrkan.

Hierarkierna mellan kvinnliga och manliga präster som förr fanns är inte lika rådande nuförtiden. Jämställdheten går framåt och allt fler kvinnor i jämförelse med män prästvigs, vilket gör att det bli svårt att tala om kvinnan som underordnad inom yrket. Då det talas om jämställdhet inom Svenska kyrkan går det inte att förneka att det finns traditioner inom teologin som är betydande och vetskap om tradition är ledande. Lagar gällande diskriminering och jämställdhet finns, detta leder till att det blir svårare för kvinnoprästmotståndare att utöva motståndet mot kvinnliga präster.

8.1 Framtida studier

Intervjuer med män är något som skulle kunna inkluderas för ett större omfång, då studiens syfte låg på kvinnor och deras åsikter inkluderas inga intervjuer med män avsiktligt. Till framtida studier inom ämnet är intervjuer med män något som skulle kunna bidra till en förståelse om deras uppfattning gällande jämställdhet. Att bara använda sig av kvinnor kan ge en skev bild om hur det i själva verket ligger till, genom att inkludera männen kan jämförelser ske mellan kvinnors och mäns åsikter. Studier om mäns åsikter och tankar kring att kvinnorna blir mer och mer en större grupp inom kyrkan, detta kan göras genom intervjuer med manliga präster från olika stift för att sedan jämföra.

Då det var ett medvetet val att endast inkludera kvinnor i undersökningen finns det kännedom att resultatet troligen påvisat eventuell skillnad om män likadels intervjuats eller om intervjuerna med kvinnorna skett i ett annat stift – eller stad.

Att genomföra denna studie har varit en process med både mot- och framgångar. Intervjuerna tog längst tid och i efterhand anses borde genomförts en vecka tidigare för att ha

tiden till en djupare analys av materialet. Övergripande har studien bidragit till nya kunskaper och förståelse för mig, och varit en läroprocess.

9. Referenser

Tryckta källor

Ahrne, G och Svennson, P (red), (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. 1:2 uppl.

Malmö: Liber AB

Bourdieu, P. (1999). *Den manliga dominansen*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB

Bourdieu, P. (1999). *Praktiskt förnuft: bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB

- Broady, D.(red). (1998). *Kulturens fält- en antologi*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB
- Butler, J. (1999). *Genustrubbel. Feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskapen*. 2:6 uppl. Lund: Studentlitteratur AB.
- Enstedt, D.(2011). *Detta är min kropp. Kristen tro, sexualitet och samlevnad*.
- Gemzöe, L.(2010). *Feminism*. 1 uppl. Stockholm: Bilda Förlag.
- Giertz, B. (1981). *23 teser om skriften, kvinnan och prästämbetet*. 3 uppl. Uppsala: Bokförlaget Pro Veritate
- Hammarström, V., Holm, B och Thörnblad, A.(2013). *Kyrkoherde och kvinna. 25 kvinnor om ledarskap*. Kyrkans akademikerförbund. Varberg: Argument förlag
- Hansson, P.(1992). *Jämställdhet i Svenska kyrkan. Tre empiriska studier*. Svenska kyrkans forskningsråd. Tro och Tanke, Religion och Samhälle.
- Hirdman, Y. (2001). *Genus – om det stabila föränderliga former*. 1 uppl. Malmö: Liber AB
- Hirdman, Y.(2004). "Genussystemet – reflektioner kring kvinnors sociala underordning" i *Genushistoria – En historiografisk exposé*, red. Carlsson Wetterberg, C och Jansotter, A. Lund: Studentlitteratur
- Hirdman, Y. (2007). *Gösta och genusordningen – feministiska betraktelser*. 1 uppl. Stockholm: Ordfront förlag
- Holm, U C. (1982). *Hennes verk skall prisa henne. Studier av personlighet och attityder hos kvinnliga präster i Svenska kyrkan*. Vänersborg: Plus Ultra.
- Irlinger, I.(2005). *Kvinnoprästmotstånd inom svenska kyrkan. Lisa Tegby – tre fallstudier*. 1 uppl. Luleå: Grafiskbyrå.
- Kvale, S och Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2:8 uppl. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lindblom, J och Stier, J (red). (2011). *Det socialpsykologiska perspektivet*. 1:1 uppl. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lykke, N. (2009). *Genusforskning – en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. 1 uppl. Stockholm: Liber AB.
- Sandberg, E. (2009). *Männen väljer bort prästyrket*.
<http://www.kyrkanstidning.se/nyhet/mannen-valjer-bort-prastyrket> (hämtad: 2014-02-18).
- Skeggs, B.(1997). *Att bli respektabel*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB
- Stendahl, B.(1985). *Traditionens makt. Kvinnan och prästämbetet i Svenska kyrkan*. Stockholm: Petra Bokförlag AB.

Strandhäll, A.(2012). *Varför har kvinnor lägre lön än män? En rapport om strukturella löneskillnader*. Vision, februari 2012.

http://vision.se/documents/fv/varfor_strukturella_2012.pdf (hämtad 2014-02-04)

Styhre, A. (2013). *Gender Equality as Institutional Work: The Case of the Church of Sweden*, publicerad i *Gender Work and Organization*, 21(2) s.105-120. (hämtade 2014-03-26)

<http://gup.ub.gu.se/publication/193309-gender-equality-as-institutional-work-the-case-of-the-church-of-sweden>

Ulfsson Eriksson, Y. (2006). *Yrke, status & genus: en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*. Diss. Göteborgs universitet.

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/16843/4/gupea_2077_16843_4.pdf

Werner, Y M.(2012). *Kvinnlig domän eller manlig maktbas? Genus, kyrka och religion under 1800- och 1900-talet*. Historiska institutionen, Lunds universitet.

<http://www.lu.se/lup/publication/3163304> (hämtad 2014-04-09).

Lagar och förordningar

Lunds stift jämställdhetspolicy (2006) (hämtad 2014-04-01)

<https://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=650369>

SFS 2008:567, *Diskrimineringslag*. Arbetsmarknadsdepartementet DISK

Statistiska centralbyrån(SCB). (2013). Lönestrukturstatistik, privat sektor (SLP)

<http://www.scb.se/sv /Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Arbetsmarknad/Loner-och-arbetskostnader/Lonestrukturstatistik-privat-sektor-SLP/7531/2012A01/Tjansteman-2012/Genomsnittlig-manadslon-efter-yrke/>

Statens offentliga utredningar (SOU 2005:66) *Makt att forma samhället och sitt eget liv-jämställdhetspolitiken mot nya mål*. Utbildningsdepartementet. s

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

9.1. Bilaga 1

Missivbrev

Hej!

Jag är student vid Göteborgs universitet och har nyss börjat med mitt examensarbete i sociologi där ämnet handlar om jämställd och kvinnliga präster i Lund stift. Jag genomför intervjuer med kvinnliga präster för att höra hur de ser på saken och med det skulle jag vilja ha en intervju med dig. Intervjun kommer att ske någon gång mellan vecka 16-18, då det passar just dig. Tiden för intervjun kommer att vara mellan 40-50 minuter.

Vid intervjun kommer jag ta hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, med detta innebär det att deltagandet är frivilligt och kommer behandla konfidentiellt och resultatet kommer bara användas i forskningsändamålet.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Sofia Bojfelt

gusbojfso@student.gu.se

9.2 Bilaga 2

Intervjufrågor

- Hur länge har du arbetat inom Svenska kyrkan?

Jämställdhet

- Under din utbildningstid till präst, fanns det något motstånd för att Du är kvinna?
 - Var det mest män eller kvinnor som gick utbildningen?
 - Varför tror Du att det är fler kvinnor idag som utbildar sig till präster än män?
- I ditt dagliga arbete som präst behöver du ta hänsyn till att du är kvinna? På vilket sätt? (Ge exempel)
- Utifrån din egen erfarenhet tycker du att det är jämställt mellan de kvinnliga – och manliga prästerna? (Ge exempel)

Malmö som stad och Lund som stift

- Hur tror du Malmö ligger i jämställdhet jämfört med andra kommuner inom Lunds stift?
- Hur tror du Lunds stift ligger till i jämförelse med andra kyrkostift när det gäller jämställdhetsarbete?

Positionering och kvinnomotstånd.

- Hur tror du att det är att vara kvinna och präst idag jämfört med hur det var när reformen 1958 kom?
- Hur tror du det kommer att se ut i framtiden gällande jämställdhet inom kyrkan?

Frågor som uppkom under intervjuernas gång

- Vad tror du man kan göra för att få fler män att vilja bli präster?
- Varför tror du Lunds stift ligger så bra till i jämställdhet som det sägs att det gör?
- Hur tror du det är att vara man och präst om det är fler kvinnor i yrket?

9.3 Bilaga 3

Populärvetenskaplig artikel

Att det är jämställt inom Svenska kyrkan beror på vilken stad och kyrkostift det gäller, uttalade fyra kvinnliga präster i Malmö stad sig om. Kvinnoprästmotståndarna finns fortfarande kvar, men inte i lika stor utsträckning som tidigare.

Ett aktuellt och omdebatterat ämne är jämställdhet, lika för män såsom kvinnor. På mansdominerande arbetsplatser är kvinnan vanligen underordnad mannen och inom en yrkesgrupp som prästyrket var först år 1958 det fastslogs att kvinnor skulle få prästvigas inom Svenska kyrkan. Syftet med studien var att uppmärksamma jämställdhet mellan präster inom Svenska kyrkan med fokus på Malmö stad och att se om kvinnliga präster anser att de måste inta en viss roll jämfört med deras manliga kollegor för att accepteras. Studien grundar sig på fyra intervjuer med kvinnliga präster från fyra församlingar i Malmö stad.

I Sverige är det Lund och Stockholms kyrkostift⁴ som anses uppnått flest mål gällande jämställdhet, trots det förekommer fortfarande kvinnoprästmotståndare inom stiftet.

Kvinnliga präster som är verksamma i Malmö stad delar den gemensamma uppfattningen att Malmö är en bra stad att arbeta i för jämställdhetsproblematiken infinner sig inte i lika stor grad som i andra städer, men detta även för att Lunds stift generellt anses jämställd jämfört med andra svenska kyrkostift.

Att det är fler kvinnor än män prästvigs är inget som uppstått de senaste åren utan har varit så i två decennier. Prästyrket har historiskt och teologiskt varit ett mansyrke, där prästen – mannen – predikar och församlingen lyssnar. Med tiden har prästyrket gått från enbart predikan till ett mer vårdande – och själavårdsgivande yrke. Då det finns en norm i samhället om mannen som överhuvud och kvinnan som vårdande och moderlig är det inte alltid männen känner att det lämpar sig för yrket.

Utifrån undersökningar som utförts rörande jämställdhet inom Svenska kyrkan har kvinnliga präster och kyrkoherdar uttalat sig om att de anser att man som kvinnlig präst måste visa vad man kan gällande arbetet. Genom intervjuer med kvinnliga präster i Malmö stad går det att utläsa att de har en känsla att man som kvinna måste visa vad man kan, men att de inte anser att de måste inta en specifik roll för att accepteras.

Alla fyra kvinnor som intervjuades hade en positiv syn gällande jämställdheten och tre av fyra hade haft både manliga och kvinnliga chefer under deras år som präster och ansåg att det inte varit en skillnad i hur de blivit behandlade.

Det är inte alltid som det bara är manliga präster som är kvinnoprästmotståndare, utan det kan även yttras från församlingsborna. Men ett faktum är att mannen som majoritet inom Svenska kyrkan börjar bli till en minoritet. Utifrån intervjuerna talade en av kvinnorna att hon

⁴ Kyrkostift: Ett kyrkostift, även kallat biskopsdöme är en administrativ region inom ett kyrkoområde.

förmodade att framtiden för männen inom kyrkan kommer bli som det var för kvinnorna förr, att de är en minoritet och normen om mannen byts till normen om kvinnan som präst. Det går inte att tala om en hierarki mellan män och kvinnor som det var förr, enbart en hierarki mellan skilda positioner inom kyrkan.

Om majoriteten inom en yrkesgrupp är kvinnor riskerar yrkesstatusen att sjunka. Kvinnorna som intervjuats kunde dela den oro som fanns att prästyrkets status skulle sjunka om majoriteten är kvinnor. Om lönerna sjunker på grund av majoriteten är kvinnor finns risken att män inte lockas till arbetet, detta gör att det blir svårt att upprätthålla jämställdheten inom prästyrket.

Genom studien går det att bekräfta vad statistiken säger om Lunds stift, att det är relativt jämställt. Men studien bidrar även med ett kvinnoperspektiv gällande jämställdhet och hur de anser det ligger till.